

Odilova Mavluda Uchqun qizi,

Termiz davlat pedagogika instituti «13.00.01 –
Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi»
ixtisosligi 1-kurs tayanch doktoranti (PhD)

DUAL TA’LIM SHAROITIDA BO’LAJAK O’QITUVCHILARNING KONSTRUKTIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI

UO’K: 378.147:37.013.2

[HTTPS://DOI.ORG/10.34920/SO/VOL_2026_ISSUE_7_1](https://doi.org/10.34920/so/vol_2026_issue_7_1)

ODILOVA M.U.-Q. DUAL TA’LIM SHAROITIDA BO’LAJAK O’QITUVCHILARNING KONSTRUKTIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI

Mazkur maqolada dual ta’lim sharoitida bo’lajak o’qituvchilarning konstruktiv kompetentligini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari tahlil qilingan. Dual ta’limning nazariy bilim va amaliy kasbiy faoliyatni o’zaro integratsiyalashdagi pedagogik imkoniyatlari yoritilgan. Bo’lajak o’qituvchilarning pedagogik jarayonni loyihalash, dars mazmunini konstruksiyalash, muammoli pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish, maqbul metod va vositalarni tanlash, ta’lim natijalarini prognozlash hamda o’z faoliyatini refleksiv baholash ko’nikmalarini shakllantirish masalalariga alohida e’tibor qaratilgan. Konstruktiv kompetentlikning motivatsion, kognitiv, loyihaviy-konstruktiv, amaliy va refleksiv tarkibiy qismlari aniqlashtirilib, ularni rivojlantirishda kompetensiyaviy, faoliyatga yo’naltirilgan, tizimli, integrativ, kontekstli va refleksiv yondashuvlarning ahamiyati asoslangan.

Tayanch so’z va tushunchalar: dual ta’lim, bo’lajak o’qituvchi, konstruktiv kompetentlik, pedagogik faoliyat, kasbiy kompetensiya, nazariya va amaliyot integratsiyasi, pedagogik loyihalash, refleksiya, kasbiy tayyorgarlik.

ОДИЛОВА М.У.-К. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ КОНСТРУКТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ В УСЛОВИЯХ ДУАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье анализируются теоретико-методологические основы развития конструктивной компетентности будущих учителей в условиях дуального образования. Раскрываются педагогические возможности дуального образования в обеспечении интеграции теоретических знаний и практической профессиональной деятельности. Особое внимание уделяется формированию у будущих педагогов умений проектировать педагогический процесс, конструировать содержание урока, анализировать проблемные педагогические ситуации, выбирать оптимальные методы и средства обучения, прогнозировать образовательные результаты и осуществлять рефлексивную оценку собственной деятельности. Уточнены мотивационный, когнитивный, проектно-конструктивный, практический и рефлексивный компоненты конструктивной компетентности. Обосновано значение компетентностного, деятельностного, системного, интегративного, контекстного и рефлексивного подходов к её развитию.

Ключевые слова и понятия: дуальное образование, будущий учитель, конструктивная компетентность, педагогическая деятельность, профессиональная компетентность, интеграция теории и практики, педагогическое проектирование, рефлексия, профессиональная подготовка.

ODILOVA M.U.-Q. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS FOR DEVELOPING THE CONSTRUCTIVE COMPETENCE OF PROSPECTIVE TEACHERS IN DUAL EDUCATION

The article analyses the theoretical and methodological foundations for developing the constructive competence of prospective teachers in dual education. The pedagogical potential of dual education in integrating theoretical knowledge with practical professional activity is examined. Particular attention is paid to developing prospective teachers' ability to design the pedagogical process, construct lesson content, analyse problematic pedagogical situations, select appropriate teaching methods and tools, predict educational outcomes, and reflectively evaluate their own professional activity. The motivational, cognitive, design-constructive, practical, and reflective components of constructive competence are specified. The significance of competence-based, activity-based, systemic, integrative, contextual, and reflective approaches to the development of constructive competence is substantiated.

Key words and concepts: dual education, prospective teacher, constructive competence, pedagogical activity, professional competence, integration of theory and practice, pedagogical design, reflection, professional training.

Kirish.

Jahon ta'lim tizimida pedagog kadrlarni tayyorlash mazmunining yangilanishi nazariy bilimlarni amaliy kasbiy faoliyat bilan uzviy bog'lash masalasini ustuvor yo'nalishlardan biriga aylantirmoqda. Zamonaviy o'qituvchi faqat muayyan fan asoslarini yaxshi biladigan mutaxassis emas, balki ta'lim jarayonini mustaqil loyihalay oladigan, o'quv vaziyatini tahlil qiladigan, metodik qarorlarni pedagogik maqsadga muvofiq tanlaydigan, o'quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga oladigan va o'z kasbiy faoliyati natijalarini refleksiv baholay oladigan ijodkor mutaxassis bo'lishi talab etiladi. Shu sababli oliy pedagogik ta'limda bo'lajak o'qituvchilarning konstruktiv kompetentligini shakllantirish kasbiy tayyorgarlik sifatini belgilovchi muhim omillardan biri hisoblanadi¹.

Pedagogik faoliyatning murakkablashib borishi o'qituvchi tayyorlash jarayonida faqat nazariy bilimlarni o'zlashtirish bilan chegaralanish yetarli emasligini ko'rsatmoqda. Talaba pedagogik nazariya mazmunini o'zlashtirishi bilan bir qatorda mazkur bilimlarni real dars, tarbiyaviy vaziyat, o'quvchi bilan muloqot va

muammoli kasbiy sharoitlarda qo'llash tajribasiga ega bo'lishi lozim. Bunday ehtiyoj oliy ta'limdagi nazariy tayyorgarlik va maktab amaliyoti o'rtasidagi integratsiyani ta'minlovchi dual ta'limning pedagogik ahamiyatini oshiradi.

O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunida dual ta'lim ta'lim oluvchining nazariy qismini ta'lim tashkilotida, amaliy qismini esa ish joyida egallashiga asoslangan ta'lim shakllaridan biri sifatida belgilangan². Mazkur yondashuv pedagogik ta'lim uchun alohida ahamiyatga ega. Chunki bo'lajak o'qituvchi o'z kasbiy faoliyatining o'ziga xos xususiyatlarini faqat auditoriyada o'rganib qolmasdan, ta'lim tashkilotining real pedagogik muhiti, o'quvchilar jamoasi, dars va tarbiyaviy jarayon bilan bevosita hamkorlikda o'zlashtiradi.

Pedagogik ta'limda dual yondashuv talabaning nazariy tayyorgarligini amaliyotdan keyin boshlanadigan mustaqil bosqich sifatida emas, balki nazariya va amaliyot bir-birini muntazam boyitib boradigan yaxlit kasbiy tayyorgarlik jarayoni sifatida tashkil etishni nazarda tutadi. Talaba oliy ta'lim muassasasida o'rgangan pedagogik qonuniyat, metod va texnologiyalarni amaliyot bazasida sinab ko'radi, real vaziyatdagi

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son Farmoni.

² O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-son Qonuni.

natijalarni kuzatadi, yuzaga kelgan muammolarni tahlil qiladi va yangi pedagogik yechimlarni ishlab chiqadi. Mazkur jarayon konstruktiv kompetentlikning rivojlanishi uchun tabiiy didaktik muhit yaratadi.

Konstruktiv kompetentlik pedagogik faoliyatning maqsad, mazmun, metod, vosita va natijalarini oldindan loyihalash, ularni mavjud sharoitga moslashtirish, pedagogik vaziyatning rivojlanishini prognoz qilish va zarur hollarda faoliyatga korreksiya kiritish qobiliyatini ifodalovchi integrativ kasbiy sifatdir. Shu jihatdan konstruktiv kompetentlik bo'lajak o'qituvchining pedagogik bilimlarini amaliy faoliyatga aylantiruvchi mexanizm sifatida namoyon bo'ladi.

Mavzu bo'yicha ilmiy adabiyotlar qisqacha tahlili.

J.Dewey ta'limni tajriba bilan bog'lashga asoslangan yondashuvda o'rganish faoliyat va amaliy tajriba asosida samarali amalga oshirishini ta'kidlagan¹. D.Kolbning tajribaga asoslangan ta'lim nazariyasida ham bilim olish konkret tajriba, reflektiv kuzatish, nazariy umumlashtirish va yangi vaziyatda faol sinovdan o'tkazishning uzluksiz sikli sifatida qaraladi². Ushbu nazariy qarashlar dual ta'limning metodologik mohiyatiga to'liq mos keladi.

D.Schön tomonidan ishlab chiqilgan "reflektiv amaliyotchi" konsepsiyasi pedagogning kasbiy rivojlanishini faqat tayyor professional bilimlarni o'zlashtirish bilan emas, balki amaliy faoliyat davomida o'z harakatlarini tahlil qilish, muammoli vaziyatga mos yechim yaratish va tajribani qayta anglash bilan izohlaydi³. Mazkur yondashuv konstruktiv kompetentlikning refleksiv komponentini metodologik jihatdan asoslash imkonini beradi.

L.S.Vigotskiyning ijtimoiy-madaniy nazariyasida insonning rivojlanishi ijtimoiy hamkorlik va birgalikdagi faoliyat bilan bog'liq holda tal-

qin qilinadi⁴. Dual ta'lim sharoitida ham bo'lajak o'qituvchining kasbiy rivojlanishi universitet professori, amaliyot bazasidagi mentor, maktab o'qituvchisi va o'quvchilar bilan o'zaro hamkorlik jarayonida amalga oshadi. Shu sababli konstruktiv kompetentlikni individual bilimlar yig'indisi emas, balki faoliyat va hamkorlik jarayonida shakllanuvchi integrativ kasbiy sifat sifatida o'rganish maqsadga muvofiq.

Maqolaning maqsadi.

Dual ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning konstruktiv kompetentligini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslarini aniqlash, uning pedagogik mazmuni va tarkibiy komponentlarini tizimlashtirish, nazariy ta'lim va real kasbiy faoliyat integratsiyasiga asoslangan rivojlantirish mexanizmini tavsiflash hamda pedagogik ta'lim amaliyoti uchun ilmiy-metodik tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Asosiy qism.

Bo'lajak o'qituvchilarning konstruktiv kompetentligini rivojlantirish masalasini pedagogik faoliyatning o'ziga xos tabiati bilan bog'liq holda ko'rib chiqish lozim. O'qituvchi faoliyati doimo oldindan belgilangan tayyor algoritm asosida amalga oshirilmaydi. Bir xil dars mazmuni turli sinflarda, turli o'quvchilar bilan va turli pedagogik sharoitlarda mutlaqo boshqa metodik yechimlarni talab qilishi mumkin. Shuning uchun o'qituvchi mavjud vaziyatni to'g'ri baholashi, ta'lim maqsadini aniqlashtirishi, o'quvchilarning imkoniyatlarini hisobga olishi, dars mazmunini qayta konstruksiyalashi va samarali pedagogik strategiyani tanlashi zarur.

Mazkur holat konstruktiv kompetentlikning bir nechta o'zaro bog'langan tarkibiy qismlarga ega ekanini ko'rsatadi. Uning kognitiv komponenti pedagogika, psixologiya, metodika va o'qitiladigan fan bo'yicha zarur nazariy bilimlarni egallash bilan bog'liq. Biroq nazariy bilimning o'zi konstruktiv kompetentlikni to'liq ta'minlamaydi. Mazkur bilim pedagogik vaziyatga ko'chirilishi va muayyan kasbiy muammoni hal qilish uchun qo'llanilishi zarur.

Loyihaviy-konstruktiv komponent bo'lajak o'qituvchining dars maqsadlari, o'quv mazmuni,

¹ Dewey J. Experience and Education. – New York: Macmillan, 1938.

² Kolb D.A. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. – Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1984.

³ Schön D.A. The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action. – New York: Basic Books, 1983.

⁴ Vigotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.

metodlar, vositalar va baholash usullarini o'zaro muvofiqlashtirib, yaxlit pedagogik jarayonni loyihalash qobiliyatini ifodalaydi. Bu jarayonda talaba "Nimani o'qitish?" savoli bilan bir qatorda "Nima uchun?", "Qanday?", "Qaysi sharoitda?" va "Qanday natija kutiladi?" kabi kasbiy savollarga asoslangan holda qaror qabul qiladi.

Muammoli-analitik komponent real pedagogik vaziyatni tahlil qilish, muammoning sabablarini aniqlash va bir nechta muqobil yechimlarni ishlab chiqishni nazarda tutadi. Masalan, o'quvchining darsdagi sust faolligi birgina motivatsiya bilan emas, topshiriqning murakkabligi, o'qitish usulining mos emasligi, guruhdagi psixologik muhit yoki individual xususiyatlar bilan ham bog'liq bo'lishi mumkin. Konstruktiv kompetentlikka ega bo'lgan bo'lajak o'qituvchi muammoning tashqi belgilariga emas, uning pedagogik sabablariga e'tibor qaratadi.

Dual ta'lim sharoitida mazkur kompetentlikni rivojlantirishning asosiy afzalligi shundan iboratki, talaba pedagogik vaziyatlarni sun'iy misollar orqali emas, haqiqiy ta'lim jarayonida kuzatish imkoniyatiga ega bo'ladi. U maktab darslarini kuzatadi, mentor bilan tahlil qiladi, o'z dars loyihasini yaratadi, uni amaliyotda amalga oshiradi va olingan natijalarni refleksiv baholaydi. Natijada nazariy bilim bilan kasbiy tajriba o'rtasida bevosita aloqa yuzaga keladi.

Dual ta'lim jarayonida bo'lajak o'qituvchining konstruktiv kompetentligini rivojlantirishni shartli ravishda bir necha o'zaro bog'langan bosqichda tashkil etish mumkin. Dastlabki bosqichda talaba pedagogik vaziyatni kuzatadi va kasbiy muammoni aniqlashga o'rganadi. Bu davrda uning pedagogik kuzatuvchanligi va mavjud bilimlarni real ta'lim muhiti bilan bog'lash qobiliyati shakllanadi.

Keyingi bosqichda pedagogik vaziyat tahlil qilinadi. Talaba o'quvchilarning xatti-harakati, qo'llangan metod, darsning tashkiliy shakli va natija o'rtasidagi sababiy bog'lanishlarni aniqlaydi. Bunda mentoring yo'naltiruvchi savollari, pedagogik suhbat va vaziyatli tahlil muhim o'rin tutadi.

Uchinchi bosqichda talaba muammoli vaziyat uchun pedagogik yechimni konstruksiyalaydi. Darsning maqsadi qayta ko'rib chiqilishi, topshiriqlar differensiallashtirilishi, metod o'zgartirilishi, raqamli vosita yoki hamkorlik texnologiyasi tanlanishi mumkin. Muhimi, peda-

gogik qaror tayyor namunani mexanik ko'chirish asosida emas, balki aniq vaziyat talabidan kelib chiqib ishlab chiqilishi lozim.

Navbatdagi bosqich ishlab chiqilgan pedagogik yechimni real faoliyatda amalga oshirishdan iborat. Mazkur jarayonda talaba o'z loyihasining amaliy samaradorligini kuzatadi. Amaliyotdan keyingi refleksiya esa konstruktiv kompetentlik rivojlanishining yakunlovchi emas, balki keyingi kasbiy faoliyat uchun boshlang'ich bosqichi hisoblanadi. Chunki refleksiya natijasida talaba qaysi qaror samarali bo'lganini, qaysi jihatni takomillashtirish zarurligini aniqlaydi.

Mazkur jarayonda oliy ta'lim muassasasi va amaliyot bazasi o'rtasidagi hamkorlikning mazmuni alohida ahamiyatga ega. Dual ta'limning samaradorligi talabaning haftaning muayyan kunlarini oliy ta'lim muassasasida, qolgan qismini amaliyot bazasida o'tkazishining o'zi bilan belgilanmaydi. Agar ikki ta'lim muhiti mazmunan o'zaro bog'lanmasa, dual ta'lim oddiy pedagogik amaliyot shakliga aylanib qolishi mumkin.

Shu bois oliy ta'limda o'rganilayotgan nazariy mavzu bilan amaliyot bazasida bajariladigan topshiriq o'zaro muvofiqlashtirilishi kerak. Masalan, pedagogikada ta'lim metodlari o'rganilayotgan haftada talaba maktabda o'qituvchining metod tanlash strategiyasini kuzatishi, ikki xil darsni qiyosiy tahlil qilishi va keyinchalik muayyan mavzu uchun o'z metodik yechimini ishlab chiqishi mumkin. Baholash metodlari o'rganilganda esa amaliyot davomida o'quvchilarning bilimini baholash jarayoni kuzatilib, undan so'ng muqobil formatdagi baholash vositasi loyihalalanadi.

Dual ta'limda mentoring roli ham muhimdir. Mentor talabaning ishini shunchaki nazorat qiluvchi shaxs emas, balki kasbiy tafakkurni shakllantirishga yo'naltiruvchi hamkor sifatida faoliyat yuritishi lozim. U tayyor javob berishdan ko'ra talabaning o'zi pedagogik yechim topishiga yordam beradigan savollar berishi maqsadga muvofiq. "Nima sababdan ushbu metodni tanladingiz?", "Boshqa variant bo'lishi mumkinmi?", "O'quvchilarning reaksiyasi nimani ko'rsatdi?", "Darsni qayta o'tkazganingizda nimani o'zgartirgan bo'ladingiz?" kabi savollar talabaning refleksiv va konstruktiv fikrlashini rivojlantiradi.

Dual ta'lim jarayonida mikroo'qitish texnologiyasidan foydalanish ham samarali natija berishi mumkin. Mikroo'qitishda talaba qisqa

vaqt davomida darsning muayyan fragmentini o'tkazadi, uning faoliyati mentor va guruhdoshlar tomonidan kuzatiladi, so'ngra video yoki kuzatuv varag'i asosida tahlil qilinadi. Ushbu jarayon talabani pedagogik xatti-harakatlarini tashqi nuqtayi nazardan ko'rishi va keyingi mashg'ulot uchun aniq korrektsiyalar kiritishiga yordam beradi¹.

Pedagogik keyslar konstruktiv kompetentlikni rivojlantirishning yana bir muhim vositasidir. Keysda aniq va yagona javobga ega bo'lmagan pedagogik muammo beriladi. Talaba vaziyatni tahlil qiladi, mavjud faktlarni ajratadi, muammoning sabablarini aniqlaydi va bir nechta yechim variantlarini ishlab chiqadi. Keyinchalik mazkur variantlar pedagogik maqsad, o'quvchilarning yosh xususiyatlari, vaqt va mavjud resurslar nuqtayi nazaridan taqqoslanadi.

Refleksiv portfolio dual ta'limdagi kasbiy o'sishni hujjatlashtirish va kuzatish imkonini beradi. Portfolioda talabani dastlabki dars ishlanmasi, mentor tavsiyalari, amaliyot natijalari, qayta ishlangan dars loyihasi, pedagogik kuzatuvlar va o'zini baholash materiallari jamlanishi mumkin. Bunday yondashuv baholashni faqat yakuniy natijaga emas, talabani kasbiy rivojlanish dinamikasiga yo'naltirish imkonini beradi.

Konstruktiv kompetentlikni baholashda birgina nazariy test bilan chegaralanish maqsadga muvofiq emas. Chunki talaba pedagogik nazariya bo'yicha yetarli bilimga ega bo'lsa-da, real vaziyatda unga mos qaror qabul qilishda qiyinchilikka duch kelishi mumkin. Shu sababli baholash nazariy bilim, pedagogik vaziyatni tahlil qilish, dars loyihasini ishlab chiqish, metodik qarorni asoslash, uni amaliyotda qo'llash va refleksiv baholashni birgalikda qamrab olishi zarur.

Konstruktiv kompetentlikni baholashning **kognitiv mezon** talabani pedagogik nazariya va metodik bilimlardan foydalanish darajasini; **analitik mezon** pedagogik vaziyatdagi asosiy muammoni aniqlash va sabab-oqibat bog'lanishlarini tahlil qilish qobiliyatini; **loyihaviy mezon** maqsad, mazmun, metod,

vosita va baholash komponentlarini o'zaro muvofiqlashtirib darsni konstruksiyalash imkoniyatini; **amaliy mezon** ishlab chiqilgan metodik yechimni ta'lim jarayonida samarali amalga oshirishni; **refleksiv mezon** esa o'z faoliyatini tahlil qilish va unga asoslangan holda zarur o'zgartirishlar kiritish qobiliyatini ifodalaydi.

Nazariy tahlil shuni ko'rsatadiki, bo'lajak o'qituvchining konstruktiv kompetentligini rivojlantirishda kompetensiyaviy yondashuv alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu yondashuvda kasbiy tayyorgarlik natijasi "talaba nimani biladi?" mezoni bilangina emas, "talaba o'z bilimini pedagogik vaziyatda qanday qo'llay oladi?" mezoni bilan ham belgilanadi.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv esa konstruktiv kompetentlik faoliyatning o'zida rivojlanishini asoslaydi. Talabaga dars loyihalash bo'yicha nazariy ma'lumot berish bilan uni konstruktiv faoliyatga tayyorlash mumkin emas. Talaba real darsni kuzatishi, dars loyihasini tuzishi, uni o'tkazishi, xatolarini aniqlashi va loyihani qayta ishlashi lozim.

Kontekstli yondashuvda ta'lim mazmuni bo'lajak kasbiy faoliyat sharoitlariga yaqinlashtiriladi. O'quv topshiriqlari abstrakt nazariy savollardan real pedagogik muammo va vaziyatlarga tomon yo'naltiriladi. Bunda pedagogik vaziyat, kasbiy rol va professional qaror ta'lim mazmunining muhim tarkibiy qismlariga aylanadi.

Refleksiv yondashuv konstruktiv kompetentlik rivojlanishining barqarorligini ta'minlaydi. Pedagogik amaliyot refleksiyasiz amalga oshirilganda talaba tajribasi avtomatik tarzda kasbiy kompetensiyaga aylanmaydi. Tajribaning nima sababdan muvaffaqiyatli yoki muvaffaqiyatsiz bo'lganini anglash, o'z qarorini tahlil qilish va undan yangi kasbiy xulosa chiqarish talab etiladi².

Shu nuqtayi nazardan, dual ta'limda "universitet – amaliyot bazasi – mentor – talaba" o'rtasidagi hamkorlik konstruktiv kompetentlik rivojlanishining tashkiliy-pedagogik asosini tashkil etadi. Oliy ta'lim muassasasi nazariy-metodologik tayyorgarlikni, amaliyot bazasi real pedagogik muhitni, mentor professional

¹ Darling-Hammond L. Powerful Teacher Education: Lessons from Exemplary Programs. – San Francisco: Jossey-Bass, 2006

² Schön D.A. The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action. – New York: Basic Books, 1983

yo'naltirishni, talaba esa mazkur imkoniyatlarni faol kasbiy tajribaga aylantirishni ta'minlaydi.

Xulosalar.

1. Dual ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning konstruktiv kompetentligini rivojlantirish oliy pedagogik ta'limda nazariya va amaliyot o'rtasidagi uzviylikni ta'minlash bilan chambarchas bog'liq. Konstruktiv kompetentlik pedagogik faoliyatning maqsad va vazifalarini belgilash, ta'lim mazmunini muayyan sharoitga moslashtirish, metod va vositalarni tanlash, pedagogik muammoni tahlil qilish, muqobil yechimlarni ishlab chiqish, faoliyat natijalarini prognozlash va refleksiv baholashni o'z ichiga oluvchi integrativ kasbiy sifat hisoblanadi.

2. Dual ta'limning metodologik imkoniyati nazariy bilimning amaliy tajribadan ajralib qolishiga yo'l qo'ymasdan, ularni yagona kasbiy rivojlanish jarayoniga birlashtirish bilan belgilanadi. Bunda talaba nazariy bilimni real pedagogik vaziyatda qo'llaydi, uning samaradorligini kuzatadi, natijani tahlil qiladi va keyingi faoliyat uchun takomillashtirilgan pedagogik yechim ishlab chiqadi.

3. Konstruktiv kompetentlikni rivojlantirishda kompetensiyaviy, faoliyatga yo'naltirilgan, tizimli, integrativ, kontekstli va refleksiv yon-

dashuvlarning o'zaro uyg'unligi zarur. Mazkur yondashuvlar nazariy tayyorgarlik, real kasbiy faoliyat va refleksiyani bir butun metodologik tizim sifatida tashkil etishga imkon beradi.

4. Dual ta'limni tashkil etishda oliy ta'lim muassasasi va amaliyot bazasi o'rtasidagi mazmuniy aloqani kuchaytirish, nazariy mavzularni real pedagogik topshiriqlar bilan bog'lash, mentorlik tizimini rivojlantirish, pedagogik keyslar, mikroo'qitish, dars konstruktori va refleksiv portfoliodan tizimli foydalanish maqsadga muvofiq.

5. Shuningdek, bo'lajak o'qituvchilarning konstruktiv kompetentligini baholash jarayonida faqat nazariy bilim natijalariga emas, ularning pedagogik vaziyatni tahlil qilishi, metodik yechim yaratishi, qarorini asoslay olishi, amaliyotda qo'llashi va o'z faoliyatiga korreksiya kiritishiga ham e'tibor qaratish zarur.

6. Demak, bo'lajak o'qituvchilarning konstruktiv kompetentligini dual ta'lim sharoitida rivojlantirishni alohida pedagogik amaliyot yoki qisqa muddatli kasbiy tayyorgarlik sifatida emas, balki **nazariy bilim – real pedagogik vaziyat – mustaqil konstruksiyalash – amaliy faoliyat – mentorlik – refleksiya – faoliyatni takomillashtirish** uzviyligiga asoslangan tizimli pedagogik jarayon sifatida tashkil etish zarur.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-son Qonuni.
3. Dewey J. Experience and Education. – New York: Macmillan, 1938.
4. Kolb D.A. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. – Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1984.
5. Schön D.A. The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action. – New York: Basic Books, 1983.
6. Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.
7. Darling-Hammond L. Powerful Teacher Education: Lessons from Exemplary Programs. – San Francisco: Jossey-Bass, 2006.